

# ŠOLSKO MEDKULTURNO MENTORSTVO

Priročnik za izvajanje učne pomoči  
učencem priseljencem

---

Amanda Černoša, Andraž Fink,  
Nika Kralj, Tinkara Majcen,  
Maja Trušnovec, Klara Skubic Ermenc

Univerza v Ljubljani  
*Filozofska* fakulteta





# Kazalo

## UVOD

|  |   |
|--|---|
| Kaj je šolsko medkulturno mentorstvo in čemu je namenjeno? ..... | 8 |
| Komu je priročnik namenjen? .....                                | 8 |
| Kako je priročnik nastal? .....                                  | 9 |
| Kako je priročnik zasnovan in kako ga uporabljati? .....         | 9 |

## PRVI DEL: Priporočila za delo z učenci priseljenci

|  |    |
|--|----|
| I. Naloge mentorja .....                                       | 12 |
| II. Vzpostavljanje odnosa z mentorirancem .....                | 13 |
| III. Strah učencev pred izražanjem .....                       | 15 |
| IV. Sporazumevanje z učenci s slabim znanjem slovenščine ..... | 18 |
| V. Pomoč pri učenju učne snovi .....                           | 25 |
| VI. Krepitev besednega zaklada .....                           | 30 |
| VII. Spodbujanje motivacije in interesa .....                  | 33 |

## DRUGI DEL: **Vloga mentorja prostovoljca**

|             |  |    |
|-------------|--|----|
| <b>I.</b>   | <b>Priprava na prvo uro (in vse nadaljnje)</b> .....   | 38 |
| <b>II.</b>  | <b>Soočanje s strahovi</b> .....                       | 39 |
| <b>III.</b> | <b>Občutki (ne)uspeha</b> .....                        | 42 |
| <b>IV.</b>  | <b>Ko zaznamo velike vrzeli v znanju</b> .....         | 43 |
| <b>V.</b>   | <b>Osebnostna in profesionalna rast mentorja</b> ..... | 44 |
| <b>Viri</b> | .....  | 47 |

## Zahvala

Da je priročnik ugledal luč sveta, gre zahvala vsem generacijam študentov pedagogike in andragogike, ki so v preteklih letih nudili učno pomoč učencem priseljencem in svoje delo redno in celovito beležili. Njihove izkušnje so vir znanja, zajetega v besedilu.

Zahvala gre prof. dr. Jani Kalin in prof. dr. Barbari Šteh, ki sta z natančnim branjem in recenzentskimi predlogi pripomogli k višji ravni strokovnosti besedila.

Hvala tudi številnim učencem, ki so nam dovolili vstopiti v njihov svet, pokukati v njihovo izkušnjo priseljenstva in spoznati nekatere izzive, s katerimi se srečujejo na svoji izobraževalni poti v novem okolju. Bili so naši pomembni učitelji.



# Uvod



## **Kaj je šolsko medkulturno mentorstvo in čemu je namenjeno?**

Šolsko medkulturno mentorstvo razumemo kot odnos med študentom (mentorjem) in učencem priseljencem<sup>1</sup> (mentorirancem), preko katerega študent učencu zagotavlja pomoč pri njegovem učnem in osebnostnem razvoju, še posebej pa na čustvenem in socialnem področju.<sup>2</sup> Študent in učenec se običajno srečata po pouku in skupaj preživita vsaj eno šolsko uro tedensko. V tem času študent učencu pomaga pri pisanju domačih nalog in pojasnjuje učno snov, ki je učenec pri pouku ni razumel. Pomoč poteka v prijateljskem ozračju, kjer se čas namenja tudi neformalnemu druženju. Študent je učencev spremljevalec in predstavlja vez med formalnim izobraževanjem in skupnostjo.

Mentorstvo, ki ga nudijo študenti, je namenjeno tudi razvoju njihovih medkulturnih kompetenc in prispeva k njihovemu osebnostnemu in profesionalnemu razvoju.

## **Komu je priročnik namenjen?**

Priročnik je namenjen predvsem študentom, ki se odločijo za medkulturno mentorstvo, bodisi v okviru predmeta Interkulturalnost v vzgoji in izobraževanju, ki ga študentje izberejo na Oddelku za pedagogiko in andragogiko UL FF, bodisi v okviru drugih sorodnih študijskih in obštudijskih obveznosti in dejavnosti. Priročnik pa lahko koristi tudi vsem, ki delajo z učenci priseljenci in iščejo praktične smernice za nudenje pomoči učencem priseljencem pri učenju jezika, učne snovi in vključevanju v šolsko skupnost.

---

1 Moški slovnični spol uporabljamo za vse spole.

2 Pri tej opredelitvi se opiramo na: Zorman (2016) in definicijo Hamilton Fish Institute on School and Community Violence (2008).



## Kako je priročnik nastal?

Priročnik je nastal na osnovi izkušenj petih generacij študentov pri omenjenem predmetu. Avtorji priročnika, tudi sami študenti in medkulturni mentorji, so ga ob mentorski pomoči nosilke predmeta pripravili tako, da so natančno analizirali<sup>3</sup> vsa dosedanja anonimizirana poročila študentov in na tej osnovi oblikovali najpogostejše tematike in izzive, s katerimi so se študenti srečevali pri svojem delu.

## Kako je priročnik zasnovan in kako ga uporabljati?

Priročnik je razdeljen na dva dela. V prvem delu so predstavljena priporočila za delo z učenci priseljenci in so razdeljena v sedem poglavij:

1. Naloge mentorja
2. Vzpostavljanje odnosa z mentorirancem
3. Strah učencev pred izražanjem
4. Sporazumevanje z učenci s slabim znanjem slovenščine
5. Pomoč pri učenju učne snovi
6. Krepitev besednega zaklada
7. Spodbujanje motivacije in interesa za učenje

Drugi del obravnava vlogo mentorja in vsebuje šest tematik:

1. Priprava na prvo uro (in vse nadaljnje)
2. Soočanje s strahovi
3. Občutki (ne)uspeha

---

3 Poročila študentov so analizirali po načelih kvalitativne vsebinske analize (Vogrinc, 2008): celotno gradivo so najprej uredili, določili enote kodiranja, jih kodirali in kategorizirali. V drugem koraku so kode in kategorije primerjali in preoblikovali. Kategorije so bile osnova za posamezna poglavja, kode pa podpoglavja.

4. Ko zaznamo velike vrzeli v znanju
5. Osebnostna in profesionalna rast mentorja

Vsako priporočilo vsebuje kratek uvod, ki ga v obliki skrajšanih in lektoriranih izjav študentov dopolnjujejo opisi konkretnih situacij in nasvetov. Svetujemo, da priročnik pred začetkom dela prelistate in si ustvarite vtis o vsebini. K posameznim poglavjem pa se vračajte takrat, ko boste potrebovali konkretne nasvete in praktične ideje.

# Prvi del



## **Priporočila za delo z učenci priseljenci**

## I. Naloge mentorja

Ko se mentor odloči za izvajanje učne pomoči, so njegove ključne naloge naslednje:

- Vzpostavitev stika: po tistem, ko na šoli vzpostavijo stik mentorja z mentorirancem, mentor skrbi za ohranjanje stika. Učenca obvesti o morebitnih odsotnostih in prosi učenca, da stori enako. V primeru učenčeve neodzivnosti obvesti šolskega koordinatorskega delavca.
- Učna priprava: mentor na srečanja pride pripravljen: v najboljšem primeru se s svojim mentorirancem vnaprej dogovori, kaj bosta počela v naslednjih urah. Če je učenec manj odziven, se načrt pripravi skladno z dogovorom s šolo. Če je mogoče, se posvetuje tudi z učiteljem in koordinatorskim delavcem.
- Vodenje evidence in sprotne evalvacije: mentor vodi evidenco srečanj in sproti evalvira svoje delo.
- Posvetovanje: v primeru vprašanj, negotovosti in težav se mentor obrne bodisi na koordinatorskega delavca na šoli, bodisi na mentorja na fakulteti. Izmenjuje si izkušnje s kolegi.

### **Pozor:**

Kot mentor niste učitelj ali svetovalni delavec, zato nihče od vas ne pričakuje reševanja resnejših učnih ali drugih težav. Ste predvsem poslušalec in opora, vez med učencem priseljencem in novo skupnostjo. Če zaznate večje težave, se najprej obrnite na koordinatorskega delavca in po potrebi mentorja na fakulteti.

## II. Vzpostavljanje odnosa z mentorirancem

Vzpostavitev prvega stika po izkušnjah medkulturnih mentorjev predstavlja izziv, saj so učenci lahko zelo zadržani. Veliko mentorjev navaja podobne izkušnje:

*Govorila je zgolj takrat, ko sem ji postavila vprašanje, kar mi je predstavljalo precejšen izziv. Sama bi si želela vzpostaviti prijateljski odnos in vzpostaviti sproščeno klimo.*

Povsem pričakovano je, da naš odnos z učencem na začetku ni tak, kot bi si ga morda sami želeli – prijateljski odnos, sproščen in poln zaupanja. Zato si pred prvim srečanjem ne postavljajmo prevelikih pričakovanj. Odnos se gradi postopno, naša naloga pa je vzpostavljanje ugodnih okoliščin za učenje, da se bo lahko zaželen odnos sčasoma lahko razvil.

*Pričela sem se zavedati, da pod prisilo ne gre. Odnosi, občutek sprejetosti – vse to terja čas. Gre za proces, ki je izjemno naporen, a ima na koncu svojo zlato plat. Želim si, da bi prostovoljno delo v takšni obliki izkusili mnogi.*

Učencu se ob prvem stiku predstavimo, povemo, kaj je naša naloga, predvsem pa tudi prisluhnimo in se prilagodimo potrebam učenca. Če je učenec zadržan, ga ne silimo v pogovor, zgolj spodbudimo s kakšnim vprašanjem. Učenec mora dobiti občutek, da gre za varno okolje, kjer ne deluje pod prisilo.

S pogovorom se lahko odmaknemo od šolskih vsebin in poskušamo voditi sproščen pogovor o vsakdanjih temah in tako spoznati učenca ter tudi ustvarjati sproščeno ozračje in graditi prijateljski odnos.

Dober primer prakse grajenja odnosa opisuje ena izmed mentoric:

*Ob prvem stiku je bil učenec zelo zadržan. Predstavila sem se mu z imenom. Sprva me je vikal, a sem mu povedala, da me lahko tika. Ker sem želela izvedeti kaj o njem, sem mu postavila nekaj vprašanj. Na njih je odgovarjal karseda kratko in jedrnato. Vide-la sem, da mu je neprijetno, zato sem pričela govoriti o sebi. Po-vedala sem mu tudi stvari, ki se ne tičejo najinega dela neposred-no – na primer od kod sem, katere živali imam, kaj rada počnem v prostem času ... S tem sem želela preseči zgolj formalen odnos. Vsako naslednjo uro sem pet minut na začetku in koncu name-nila pogovoru in vsakič je povedal nekaj več o sebi. Kadar je bil pogovor pred učno uro uspešen, je tudi učna ura potekala bolje.*

## MENTOR – UČITELJ ALI DRUŽABNIK?

Odnos mentorja in učenca ni tako formalen kot odnos učitelja in učenca. Mentor učencu namreč ni toliko učitelj, kot je njegov družabnik. Predstavlja nekoga, ob katerem se učenec lahko sprosti, pogovarja o vsakdanjih in osebnih temah ter mu zaupa. Mentor svoje avtoritete ne vzpostavlja na podlagi hierarhije ali discipliniranja. Gre za nudenje učne pomoči z velikim poudarkom na grajenju zaupnega odnosa ter varnega okolja, kar je velikokrat za učenca celo pomembnejše kot pa sama učna pomoč. Gre za vzpostavljanje zaupnega odnosa, za katerega so, kot je zapisal že Rogers (1957), ključni empatično razumevanje, medsebojno spoštovanje ter pristnost.

### III. Strah učencev pred izražanjem

Pri delu z učenci priseljenci je pogosta težava njihov strah pred izražanjem. Mentorji navajajo, da učenec velikokrat na vprašanje ne odgovori, čeprav se kasneje izkaže, da odgovor v resnici pozna, le strah ga je povedati, da se ne bi osmešil. Učenec morda doživlja občutke sramu zaradi težav z jezikom ali pa ga je strah, da bo pri govorjenju delal napake.

*Tekom ure sem opazila nekakšen strah in zadržanost pri rabi slovenščine v smislu, da bi kaj povedala narobe.*

*Učenca sta imela pri govorjenju v slovenščini vidne zadržke, čeprav z razumevanjem v glavnem nista imela težav.*

### Kako pa lahko izražanje spodbujamo?

#### POPRAVLJAMO LE, KO JE TO NUJNO

Velikokrat se pojavi dilema, kdaj in kako popravljati govor učenca priseljenca. Vodilo naj bo, da popravljamo le takrat, ko je to nujno za razumevanje sporočila – kadar gre na primer za strokovne izraze pri učni snovi (npr. »etom« namesto »atom«), ali pa kadar resnično ne razumemo, kaj je učenec želel povedati. Ne osredotočamo se na neustrezno rabo dvojine, rabo sklonov, napačno naglaševanje besed in druga slovnična pravila. Nenehni popravki lahko negativno vplivajo na učenčevo samozavest in vodijo do strahu pred izražanjem.

Pomembno je, da ustvarimo varno okolje, kjer učencu sporočamo, da se na napakah učimo, da ni s tem nič narobe in da se bodo tako naučili tako jezika kot učno snov.

## ZNANJE JEZIKA NE ODRAŽA ZNANJA UČNE VSEBINE

Zelo pomembno je, da se zavedamo, da znanje jezika ne odraža znanja učne vsebine! Učenci (pa tudi učitelji) namreč to dvoje velikokrat enačijo – ker se učenec ne zna izraziti v slovenščini, meni, da ne obvlada snovi, kar pa seveda ni nujno res.

*Učenka je na veliko vprašanj odgovorila z »ne vem odgovora«, ker ni znala odgovoriti v slovenščini, čeprav je odgovor v resnici poznala. V takih primerih sem jo spodbudila, da odgovor sprva poda v maternem jeziku in nato počasi razmisli, kako bi to povedala v slovenščini. Sčasoma je to preraslo v dobro navado. Spontano je pričela uporabljati tudi drug izraz – namesto »ne vem odgovora« je rekla »vem odgovor, a ne v slovenščini«, kar se mi zdi velik napredek. Pomembno se mi zdi, da se je pričela zavedati, da obvladanje snovi ni neposredno povezano z obvladanjem jezika.*

## REALISTIČNE POHVALE NAPREDKA

Učenčev napredek pohvalimo, a naj bodo pohvale realistične in konkretne (npr. »V tem eseju si bil zelo pozoren na rabo dvojine, pa tudi besedo »življenjepis« si napisal pravilno.«) Izogibamo se presplošnim pohvalam »kar tako«, saj nimajo prave vrednosti in ob njih učenec ne bo čutil pravega zadovoljstva. Pri tem je pomembno poudariti, da do učenca ne nižamo pričakovanj. Učenec priseljenc je sposoben usvojiti snov ravno tako kot vsi drugi učenci. Učenci priseljenci so si po svojih značilnostih, kot so denimo umske sposobnosti, predznanje, osvojene učne strategije, čustveno-motivacijske značilnosti, ki vplivajo na učno uspešnost, raznoliki tako kot drugi učenci. Če učenec ne pozna jezika, ne pomeni, da zato ni zmožen učenja!



## POGOVOR O VSAKDANJIH TEMAH, KI UČENCA ZANIMAJO

Učenec bo bolj motiviran za pogovor, ko bo govor o temi, ki ga pritegne, zato lahko del vsake ure namenimo sproščenemu pogovoru. Poiščemo tako temo, ki je relevantna tudi za učenca. Pustimo, da nam sam pove čim več, in ga pri tem čim manj popravljajmo.

*Na koncu sva se pogovarjali še kako in kje je preživela počitnice ter kako je praznovala rojstni dan. Ura se je tako zaključila s smehom in dobro voljo.*

*Čeprav je učenka med učno uro nekoliko zadržana, pa se ob sproščenem pogovoru o vsakdanjih rečeh na koncu ure vedno razživi. Ugotovili sva, da nama je vseč ista TV oddaja in se tako navadno pogovarjava o vsebini te.*

## POGOVOR O DOMOVINI

Dober primer iz prakse je tudi pogovor o domovini, seveda le, če pri učencu naletimo na pozitiven odziv. Vprašamo ga lahko na primer, kaj pogaša, kaj mu je v domovini najbolj všeč, lahko nas celo nauči nekaj osnovnih fraz v svojem jeziku. Tak pogovor ima več učinkov: učencu je tema relevantna in se bo o njej rad pogovarjal, poleg tega pa s tem krepimo tudi odnos in gradimo varno okolje, saj učencu pokažemo zanimanje zanj in pripoznamo njegovo kulturo.

*Iz spletnega prevajalnika sem prebrala nekaj povedi. Učenka se je pričela smejati in me popravljati ter razlagati, kaj vse izgovarjam narobe. S tem sem ji želela pokazati, da je delanje napak v tujem jeziku pričakovana in običajna stvar. Tudi vzdušje se je sprostito, učenka pa je imela možnost govoriti o svoji kulturi in jeziku.*

*Namesto slovenskih imen sem v naloge vključila imena, značilna za državo, iz katere prihaja. Tako je namesto »Tina je šla v trgovino po kruh«, zdaj pisalo »Ishaan je šel v trgovino po kruh«. Učenka je dobila motivacijo za reševanje nalog iz slovenščine, saj je ob tem živahno razlagala, kako se ime izgovori, koliko ljudi s tem imenom pozna ...*

## **IV. Sporazumevanje z učenci s slabim znanjem slovenščine**

Učenci se najlažje učijo, če se lahko izobražujejo v svojem maternem jeziku. Ker učenci priseljenci te možnosti večinoma nimajo, je treba s strani države in šol (poleg intenzivnih tečajev slovenskega jezika) zagotoviti čim celovitejši olajševalni pristop (Crawford, 2002). Da bi tudi mentor učencu priseljencu olajšal učenje slovenščine in vzpostavil z njim kakovostno komunikacijo, lahko upošteva naslednje smernice:

### **UPORABIMO NEVERBALNO KOMUNIKACIJO**

Pri sporazumevanju z učenci s slabim znanjem slovenščine spodbujamo uporabo neverbalne komunikacije, kjer so uporabljeni vsi čuti. Pri sporočanju si lahko pomagamo s telesom, mimiko, kretnjami, položajem telesa, intonacijo, glasovnim poudarjanjem itd. Svoje misli lahko preslikamo na papir v obliki risbe, lahko pa poiščemo in pokažemo na predmete okoli nas. Tako si bo lahko učenec lažje zapomnil obravnavane besede.

*Zato sem mu v tabeli nepravilnih glagolov razlagala predvsem slovenske glagole, kaj predstavljajo – pomagali smo si si z mimi-ko in različnimi kretnjami.*

*Izkazalo se je, da jima niso čisto jasni slovenski izrazi za vsakdanje predmete, ki nas obkrožajo. Če prikažem na primeru predala – učenca nista vedela, kaj to pomeni, zato sem jima ga pokazala. Ko sta videla, o čem govorim, jima je nemudoma postalo jasno.*

*Zgodi se, da učenka ne ve, kako bi nekaj povedala, in govori besede v ruščini, zato ji ponudim telefon, da zapiše v svojem jeziku in mi nato pokaže prevod. Včasih pa si pomagava tudi s tem, da mi nariše, kar misli.*

*Kljub temu, da sem se pripravljala na učno uro, sem med uro pozabila, da besede, ki so meni povsem razumljive, za katere mi je samoumevno, da jih učenci razumejo, Amar ne razume. Names-to, da bi narisal simbol za puščico, je to napisal z besedo. Slednje mi je bil dober opomnik, da moram paziti, kaj govorim, kaj mu sporočam, da moram biti še bolj natančna pri svojem delu.*

## UPORABIMO DRUGE JEZIKE

Pri sporazumevanju med uro učne pomoči uporabljamo druge jezike, za pretvorbo si lahko pomagamo s prevajalnikom na internetu ali poiščemo skupni jezik (navadno je to angleščina). Učenci s prevodom v svoj materni jezik novo besedo lažje osmislijo, povežejo z že poznanim in si jo zapomnijo, nazadnje pa s tem tudi bolje razumejo snov. Prav tako lahko z učenci ustvarimo slovarček neznanih besed, ki vsebuje ključne pojme, potrebne za učenje določenega predmeta.

*Pomagala sem si z Google prevajalnikom, saj je učenka pojme s francoskimi besedami lažje razumela.*

*Učenje je sestavljalo prevajanje slovenskih besed v francoščino in iskanje asociacij, ki bi učenki pomagale razumeti fizikalne pojme.*

*Učenec odlično govori angleško, kot bi bil naravni govorec, tako da sva se na začetku pogovarjala v angleščini, da bi se bolje počutil in mi začel zaupati. Drugače pa se trudim govoriti večinoma v slovenščini in zdaj učenec že ve, da me lahko kadarkoli prekine in vpraša po pomenu besede, da mu jo razložim v angleščini.*

*Za učenca sem pripravila tudi krajšo igrico za vajo uporabe govora. Na listke sem napisala različne besede (vsakdanji predmeti in besede iz učbenika, s katerimi sta se učenca že srečala). Igra poteka tako, kot v družabni igri »Activity«. Učenca bosta morala drug drugemu v angleščini razložiti pomen besede, ki jo bosta dobila zapisano na listku, ne da bi uporabila besedo, ki jo bosta dobila zapisano na listku. Igra poteka tako, da tisti, ki je na vrsti, izvleče listek, ko nasprotniku uspe ugotoviti, za katero besedo gre, naslednji izvleče listek z besedo itd.*

*Rešila sva delovni list, ob vsakem samostalniku, ki mu je bil nerazumljiv, sva napisala tako v arabščini kot v slovenščini.*

*Z učencem iz Irana sem se brez težav lahko pogovarjala v slovenščini. Učenec iz Kosova pa obvlada angleščino, tako da je ta glavni jezik njegovega sporazumevanja – kljub temu sem se trudila, da sem se z njim čim več pogovarjala v slovenščini in mu, če kakšne besede ni razumel, to pojasnila v angleščini.*

## POZORNI SMO NA NEVERBALNE ZNAKE NERAZUMEVANJA

Ob razlagi smo med uro pozorni na neverbalne znake nerazumevanja, saj učenci ne povedo vedno, da obravnavanega ne razumejo. Aktivno spremljajmo učenčevu delo in sprotno preverjajmo njihovo razumevanje. Ob tem je pomembno, da med uro krepimo zaupen in sproščen odnos.

*Sama pa bi se v tem primeru rada izboljšala v opazovanju čustev in počutja, ki jih izražata z mimiko in obnašanjem, saj jih verbalno nista zmožni razložiti.*

*Opazila sem, da sta mi učenca prikimala, tudi če povedanega nista razumela. Tako sem ju večkrat prosila, da povzameta povedano, kar se je izkazalo za učinkovito.*

*Menim, da kljub kimanju razlagi nista čisto sledila.*

## DOBRO JE VPRAŠATI

Poleg krepitve zaupnega in sproščenega odnosa je pomembno, da učence ob nerazumevanju spodbujamo z vprašanji pa tudi, da nam vprašanja postavljajo sami. Na voljo smo jim za vsak pomislek in negotovost, zato si je ob učenčevih vprašanjih dobro vzeti čas in podrobno odgovoriti na želeno. Učenci naj dobijo občutek, da so vprašanja dobrodošla in da naj nas le opomnijo, če se nam zdi karkoli samoumevno.

*Na začetku ure je bila učenka malo zadržana in jo je bilo sram povedati, česa ne razume. Ko sem ji razlagala snov, je ves čas pritrjevala, da razume, ampak ko sva pričeli reševati primere, ji računanje ni šlo. Potem je videla, da ni nič narobe, če potrebuje več razlage za določen primer, in da bom to z veseljem storila.*

*Učenka me je nato veliko spraševala in mi razlagala, kaj razume in kaj ne.*

*Najprej je besedilno nalogo glasno prebrala, nato pa sva se dogovorili, da me vpraša za vsako besedo, ki je ni razumela. To je tudi storila.*

*Sama govorim hrvaško in v veliki meri razumem tudi srbsko in bosansko. Na podlagi tega, da sem učenko vedno razumela, ko mi je kaj povedala v svojem jeziku, nisem upoštevala, da mogoče njeno razumevanje slovenščine ni takšno, kot je moje razumevanje bosanščine.*

*Sprva pri urah nisem bila pozorna na to, ali učenka razume slovensko ali ne. Nisem se zavedala, da je njeno razumevanje slovenščine kljub sorodnosti z njenim jezikom lahko drugačno kot moje razumevanje njenega jezika. Preprosto sem predvidevala, da razume in da me bo vprašala, ko česa ne bo razumela.*

## **ZA POMOČ PROSIMO SOROJENCE, SOŠOLCE ...**

Za pomoč lahko prosimo sorojence in sošolce, ki v večini pozitivno vplivajo na učenčevo motivacijo pri učenju in razumevanje snovi. Prav tako ima lahko ta pomoč pomembno vlogo pri premagovanju jezikovnih barier, sproščenosti med uro ter pri vključevanju v skupnost.

*Ena od deklic še ni čisto osvojila slovenščine in mi pri prevajanju v bosanščino pomaga druga deklica.*

*Všeč mi je bila dinamika skupine, dva dečka in deklica so se lepo ujeli ter dopolnjevali.*

*Delo v dvojici se je tu izkazalo za izredno uspešno tehniko, s katero druga drugi pomagata do znanja, hkrati pa vsaka posebej pridobiva na samozavesti. Med njima se je spletla neka vez in razvila posebna komunikacija, s katero druga drugi pomagata razumeti.*

*Med učencema se je razvila neke vrste produktivna tekmovalnost, saj sta želela oba pravilno odgovoriti na vprašanja. V prihodnje bi uro lahko izboljšala tako, da bi za starejšo učenko pripravila dodatno gradivo (v primeru, da nalogo reši hitreje).*

## **POZORNI SMO NA SVOJO ZBORNO IZREKO**

Glede na to, da se učenec najverjetneje prvič srečuje s slovenščino, moramo biti ob tem pozorni na uporabo zbornega jezika. To lahko dosežemo tako, da zmehčamo rabo svojega narečja, svoj govor pa približamo zbornemu in opustimo rabo narečnih ter slengovskih izrazov. Če jih uporabimo, preverimo, da nas učenec razume, saj učinkovito sporazumevanje v slovenščini pomeni tudi poznavanje narečij in slenga.

*Učenec je ob koncu povedal, da občasno slabo razume moja navodila – verjetno zaradi naglašanja besed. Poskušala se bom potruditi, da bom tudi sama govorila bolj slovnično pravilno, jasno in razumljivo, da bo učenje učinkovitejše.*

*Učenec me je tudi malce slabo razumel, saj so bile besede, ki sem jih uporabila za razlago pravil, zanj nove.*

## POZORNI SMO NA SLOVNICO, A V OSPREDJU JE SPODBUJANJE IZRAŽANJA

Učenci se bodo pogosto počutili nesamozavestne pri izražanju v slovenščini, saj še niso usvojili vseh slovničnih pravil in imajo okrnjen besedni zaklad. Naša naloga je, da spodbujamo izražanje v slovenskem jeziku kljub slovničnim napakam. Bodite pozorni na slovnične napake, a ne popravljajte vsake posebej. Lahko si zapomnite nekaj najpomembnejših in te s konkretnimi primeri popravite skupaj. Učencu omogočimo, da težje besede izreče na glas, ponovi pravilno izgovorjavo in primerja besede/izgovorjavo z materinščino in drugimi jeziki.

*Zdelo se mi je, da je učenko strah govoriti, ker ne govori zelo dobro slovensko. Poskusila sem ustvariti okolje, v katerem se bo počutila dovolj varno, da govori slovensko. Prav tako sem ji povedala, da je njena slovenščina zelo dobra, še posebej glede na dejstvo, da je prišla v Slovenijo pred enim mesecem.*

*Učenki želim dati vedeti, da lahko sproščeno govori slovensko in da ni nič narobe, če ne govori slovnično pravilno. Želim vzpostaviti okolje, v katerem bo čutila, da lahko govori in dela napake ter da je takšen proces učenja novega jezika in da s tem ni popolnoma nič narobe.*

*Opažam, da deklica v veliki meri razume navodila, besede in ostalo zapisano, problem pa nastane pri sklanjanju besed. Pomembno se mi zdi, da tudi ob vsem šolskem delu razvija komunikacijo in da se čim več pogovarjava o vsakdanjih rečeh, kar se definitivno vsako uro opazno izboljšuje.*

*Pri reševanju nalog ne bi smela vsako poved posebej pregledovati, saj se je to zanj izkazalo za zelo moteče. Drugič ko bova delala nalogo, bom počakala, da vse napiše, in na koncu bova skupaj pregledala napake.*



## V. Pomoč pri učenju učne snovi

Učenci najpogosteje potrebujejo pomoč pri učenju matematike, slovenščine in angleščine. Pogosti pripomočki pri učenju so delovni zvezki, učbeniki, zvezki učenca ali njegovih sošolcev ter preizkusi in pisna preverjanja znanja. Učenci učne snovi pogosto ne razumejo zaradi pomanjkljivega znanja slovenščine, zato je pomembno upoštevati naslednje smernice.

### RAZUMEVANJE NAVODIL IN BESEDILNIH NALOG

Pri nudenju pomoči smo pozorni na razumevanje navodil. Navodila naj bodo čim bolj jasna, jedrnata in enostavna.

*Snov sem ji poskušala razložiti čim bolj preprosto in razumljivo, z dodatnimi skicami. Prav tako sem ji povedala nekaj trikov za lažje reševanje.*

Pozorni smo na razumevanje besedilnih nalog in ključnih pojmov, še posebej pri predmetih, kot so matematika, fizika in kemija.

*Ko sta imela vse podatke in formule zapisane v zvezku in jima je bila naloga še enkrat razložena na drugačen način, sta jo samostojno in pravilno rešila. S skupnimi močmi smo tako uspeli rešiti vso domačo nalogo.*

*Ob ponavljanju slovenskih besed in asociacijah je učenka pokazala razumevanje pojmov, kot so čas, dolžina in masa. Pred najinim srečanjem ni razumela besede, kot so les, leto, toplo, hladno, nevihta, s francoskim prevodom je te lažje osvojila.*

## PREVERJANJE UČENČEVEGA RAZUMEVANJA IN UČENJE Z RAZUMEVANJEM

Pri učni pomoči pogosto preverjajmo učenčevo razumevanje učne snovi. Dobro je učenca spodbujati, da navodila in pojme razloži sam, saj bomo lahko tako preverili njegovo razumevanje. Pogosto se dogaja, da se učenci zaradi nerazumevanja jezika zatečejo k učenju na pamet, kar skušajmo preprečiti in jim pomagati, da se učijo z razumevanjem: učno snov lahko denimo razložijo s svojimi besedami (lahko tudi v drugem jeziku), poiščejo primere, povežejo s predznanjem ali s svojimi izkušnjami.

*Opazila sem, da sta mi učenca prikimala, tudi če povedanega nista razumela. Tako sem ju večkrat prosila, da povzameta povedano, kar se je izkazalo za učinkovito.*

*Učenca sem spodbujala, da je vsak primer najprej prebral na glas, da bi s tem vadil izgovarjanje besed. Potem sem ga vprašala, če poved razume, in ga spodbudila, da mi razloži njen pomen. Če povedi ni razumel, sem mu jo prevedla v angleščino.*

## MEDSEBOJNA POMOČ MED UČENCI

V primeru, da nudimo pomoč pri učenju dvema ali več učencem, lahko priložnost izkoristimo za spodbujanje medsebojne pomoči učencev. Učenje v paru ima to prednost, da krepi čut za bližnjega in omogoča delitev odgovornosti za učenje. En učenec lahko učno snov razloži drugemu v njuni materinščini ali slovenščini. Prav tako si lahko pomagata pri reševanju učnih nalog in se tako učita oba.

*Delo v dvojici se je izkazalo za izredno uspešno tehniko, s katero druga drugi pomagata do znanja, hkrati pa vsaka posebej pridobiva na samozavesti.*

*Opazila sem, da je en učenec zelo hitro razumel. Zdelo se mi je dobro, da bi snov skušal ponovno razložiti sošolcema, ker je tako ponovil, kar je videl, ostala dva učenca pa sta boljše razumela v njenem maternem jeziku.*

*Učenka je skrbela za sošolčevo organiziranost, ga opozarjala, kdaj imajo kakšen test, in kaj so obravnavali pri posameznih predmetih. On ji je večkrat pomagal pri matematičnih primerih. S tem sta se navadila sodelovanja in nudenja pomoči drug drugemu.*

*Ampak s pomočjo njegovega bratranca mu je uspelo usvojiti pravila, ki sem jima jih razložila. Glede na to, da je potem različne pridevnike pravilno stopnjeval, sem očitno razložila dovolj jasno.*

## BRANJE DALJŠIH BESEDIL

Učenci včasih potrebujejo pomoč pri obravnavi obsežnih besedil. Pri obsežnejših besedilih sta pomembna sprotno preverjanje razumevanja in počasna razlaga. Za pomoč pri razlagi neznanih pojmov lahko uporabimo spletni prevajalnik ali pa poiščemo primere iz vsakdanjega življenja. Prav tako lahko z učencem oblikujemo krajšo obnovo besedila, kjer zajamemo glavne elemente besedila.

*Vsaka od njiju je prebrala eno kitico pesmi, nato pa smo sprva skušale razložiti vsako nerazumljivo besedo. Kasneje smo izpeljale nek smisel iz posameznih verzov in zgradile zgodbo. Med razlago besed smo ponovno uporabljale Google prevajalnik. Na koncu sta obe po svojih besedah skušali povedati, o čem govori zgodba. Kje se dogaja, kdo so glavni akterji, kaj so počeli, kateri so bili njihovi cilji.*

## SLIKOVNO GRADIVO IN ŽIVLJENJSKI PRIMERI

Pri nujenju pomoči pri učenju si lahko pomagamo s slikovnim gradivom in konkretnimi primeri iz življenja. Učenca spodbujamo, da povzame povedano ali pa naučeno predstavi na primeru iz življenja. V primeru, da sam ne najde primera, mu lahko kakšen primer predstavimo kar sami.

*V nadaljevanju pa se je ob odprtju teme pravic razvil pogovor o razlikah med dekleti in fanti, o politični pravici ... Vse je bilo lažje razložiti skozi dejanske primere iz njune okolice. Predvsem deklica iz Srbije je lažje razumela preko posploševanja. Razloženi pojmi niso najlažji za razumeti, vendar sta na koncu znali povedati bistvo demokracije in feminizma, in da so bile sufražetke dekleta iz Velike Britanije, ki so se borila za to, da imajo dekleta pravico voliti.*

*Zato sem poskušala močno spodbujati medsebojno pomoč, veliko risanja in navezovanja snovi na situacije, ki so jima znane, na preproste primerjave iz okolice. Ob pisanju testa sem opazila, da se je spomnila, kar smo se pogovarjali, risali in gledali skozi okno.*

## POMOČ UČENCU PRI POUKU

Učno pomoč lahko nudimo tudi med samim poukom. Pri pouku lahko sproti preverjamo učenčevo razumevanje navodil in mu pomagamo razumeti učiteljevo razlago in navodila. S preverjanjem pravilnega zapisovanja in splošne urejenosti zvezkov lahko pripomoremo tudi k boljšemu razumevanju učne snovi. Prav tako lahko prispevamo k temu, da učenec pri pouku ohranja koncentracijo.

*Pri učni uri so se pogovarjali o zdravi prehrani. Ker moj učenec ne zna slovensko tako dobro, sem mu poskušala prevajati, kaj se pogovarjajo. Imena zelenjave in sadja sem mu najprej povedala v angleščini in šele nato v slovenščini, da se mu določene besede vtisnejo v spomin.*

*Pri učni uri slovenščine je najprej učiteljica predstavila letne čase in njihove značilnosti. O njih smo se skupaj pogovorili in začeli reševati naloge. Ob vsaki nejasnosti sem razložila besede in pojme, ki so jim bili nerazumljivi. Če slučajno niso znali ubesediti v slovenščini, smo se sporazumevali v angleščini.*

*Med pisanjem kontrolne naloge sem učencema pomagala razumeti navodila. Bila sem zelo pozitivno presenečena, saj sta se oba zelo dobro naučila in nista imela večjih težav. Učenka je še posebej hitro reševala naloge, saj sva skupaj na tretjem srečanju ponavljale obravnavano snov. Videla sem, kako ji je to koristilo.*

*Celotno uro sem bila prisotna v razredu in pomagala učencu pri sledenju učne ure. Učencema sem pomagala pri sledenju razlage in zapisovanju definicij. Največje težave sta imela z razumevanjem in izražanjem z matematičnimi pojmi v slovenščini.*

## VI. Krepitev besednega zaklada

Krepitev besednega zaklada je zelo pomembna dimenzija nudenja učne pomoči. Učenci so namreč lahko pri nekaterih predmetih neuspešni ravno zaradi šibkega besednega zaklada. Kako torej te učence podpreti pri učinkovitem učenju in usvajanju novih besed?

### SLOVARČEK

Ena od učinkovitih poti je sprotno pisanje slovarčka besed. Učenca spodbudimo, da si neznane besede, na katere naleti med uro učne pomoči, sproti zapisuje v zvezek ter jih prevede v svoj materni jezik, lahko pa zapiše tudi razlago teh besed v slovenščini.

*Opažam, da bi bilo smiselno sproti pisati slovarček na novo naučenih besed, skupaj s slovensko razlago teh besed.*

*Pri besedah, ki jih nista razumeli, sta si sproti dopisovali prevode.*

### BRANJE, POSLUŠANJE

Znano je, da se veliko besed naučimo ob branju in poslušanju. Tako si lahko med urami učne pomoči, če je le možno, vzamemo nekaj časa, da skupaj z učencem preberemo kakšno besedilo (če nam primanjkuje časa, se tekst lahko navezuje na učno snov ali pa ga uporabimo kot vir, iz katerega črpamo primere za vajo, na primer pri slovenščini). Seveda pa je pomembno, da učenca spodbujamo k samostojnemu branju v slovenskem jeziku doma.

## BESEDNE IGRE

Besedne igre so še en, nekoliko zabavnejši način za krepitev besednega zaklada. Spodaj sta navedena dva primera takšnih iger.

- **Igra Hitri vlak**

*Druga besedna igra se imenuje »Hitri vlak«. Prvi igravec si zamisli katerokoli besedo. Naslednji mora povedati besedo, ki se začne na isto črko, kot se je prejšnja beseda končala npr. kolo – omara – avtomobil ...*

- **Igra Besedna olimpijada**

*Kot zadnjo igrico se igramo »Besedno olimpijado«. Vsak izmed igralcev poskuša v minuti povedati čim več besed na isto črko, ki jo določi soigralec.*

Če imamo doma družabno igro Tik Tak Buum, jo lahko prinesemo s seboj na uro učne pomoči in jo prav tako uporabimo za krepitev besednega zaklada. Če ne, si lahko izmislimo nekaj zlogov in nato učenec naročimo, da skušajo v kratkem času poiskati čim več besed, ki se začnejo, končajo na te zloge oz. jih vsebujejo.

Spodaj lahko najdete še nekaj povezav do raznih interaktivnih vaj, priročnikov, učbenikov in delovnih zvezkov, s katerimi si lahko pomagata pri širjenju učenčevega besednega zaklada ter tudi utrjevanju nekaterih slovničnih struktur.

## Interaktivne vaje



## Priročniki



Poglavje: Didaktične igre  
pri pouku slovenščine

## Učbeniki in delovni zvezki



učbenik  
Čas za slovenščino 1



delovni zvezek  
Čas za slovenščino 1



(učbenik  
Čas za slovenščino 2)



(delovni zvezek  
Čas za slovenščino 2)



## VII. Spodbujanje motivacije in interesa

Učna motivacija je kompleksen pojem, ki ima dve medsebojno povezani dimenziji: zunanjo, pri kateri gre za učenje zaradi zunanjih posledic (na primer ocene), in notranjo motivacijo, pri kateri je cilj učenja dejavnost sama (Marentič Požarnik 2020, str. 200). Eden glavnih virov notranje učne motivacije je interes (prav tam, str. 202). Kot velja za vse učence, se tudi učenci priseljenci v motivaciji in interesu za učenje zelo razlikujejo. Na učno motivacijo namreč vpliva veliko različnih dejavnikov, od notranjih, kot so na primer cilji in vrednote, pa vse do zunanjih, kot so različne spodbude v socialnem okolju (pohvala, nagrada ipd.) (prav tam, str. 202). Kako torej lahko spodbudimo učence, ki niso motivirani za šolsko delo?

### KAKO TOREJ SPODBUJAMO MOTIVACIJO IN INTERES?

Pri uri učne pomoči se nam lahko zgodi, da je učenec iz različnih razlogov nemotiviran za šolsko delo. Pa vendar obstaja nekaj načinov, kako spodbuditi učenca za delo. Spodaj je naštetih nekaj načinov Barice Marentič Požarnik (2020, str. 206):

- izhajanje iz interesa in izkušenj učenca (npr. pri utrjevanju angleških časov z učencem, ki je navdušen nad nogometom, lahko uporabljamo primere, ki se navezujejo na to zvrst športa),
- omogočanje izbire (npr. učencu ponudimo več tipov nalog in ga spodbudimo, da si izbere tip naloge, ki mu najbolj leži; na voljo mu damo več besedil za branje itd.),
- uporabljanje divergentnih vprašanj (npr. učence sprašujemo po njihovem mnenju o učni tematiki ter jim tako omogočamo, da izrazijo svoje poglede in mišljenja),

- podajanje sprotne konkretne povratne informacije (npr. učence pohvalimo, kadar so uspešni pri kakšni aktivnosti),
- pokažejo dosežke in izdelke, na katere so ponosni ipd.

Začetek ure lahko namenimo sproščenemu pogovoru in tako motiviramo učence za nadaljnjo delo, kar ponazarja spodnji primer.

*Večkrat, še posebej na začetku ure, nekaj časa namenimo pogovoru. Npr. katere ocene sta dobila, kaj pišejo drug teden, kako sta se imela čez praznike ... nekaj sproščenega. Tako potem tudi učna ura bolje teče.*

Kadar opazimo, da učenec ni pripravljen delati in sodelovati pri učni uri, se lahko poslužimo tudi t. i. ledolomilcev (icebreakerjev). Gre za raznovrstne aktivnosti, ki jih izvedemo pri učni uri, da bi vzbudili interes učencev za učenje (Yeganehpour 2017 v Rahmayanti idr. 2019, str. 2). Lahko jih uporabimo:

- na začetku ure ter tako učence motiviramo za usvajanje nove snovi,
- sredi učne ure, kadar se učenci počutijo preobremenjene, kar pripomore k sprostitvi in razbremenitvi učencev,
- na koncu učne ure za bolj sproščeno ponavljanje in utrjevanje učne snovi (prav tam).

Te aktivnosti lahko izvedemo npr. v obliki miselnih iger, vezanih na snov, ki jo z učenci obravnavamo (kot kaže spodnji primer), gibalnih iger, petja ...

*Igra se imenuje »bum«. Izbereš poštevanko nekega števila. Nato izmenično na glas štejemo, in ko pride do števila poštevanke, igralec namesto števila reče »Bum«. Z začetno igro sem vsekakor pridobila njuno pozornost. Igra jima je bila všeč, hkrati pa sta ponovila tudi poštevanko. Na začetku je igra učencema predstavljala težavo, a sta jo kmalu osvojila.*

Veliko primerov tovrstnih aktivnosti lahko najdemo tudi na spletu. Spodaj<sup>4</sup> najdete povezavo do YouTube videoposnetka, od koder lahko črpate ideje za takšne aktivnosti (videoposnetek je sicer v angleščini, prav tako nekaj aktivnosti ni primernih za manjše skupine).

---

4 Top 50 Classroom Energizers and Speaking Games: <https://www.youtube.com/watch?v=dNpe25KinHA>



# Drugi del



## Vloga mentorja prostovoljca

## I. Priprava na prvo uro (in vse nadaljnje)

Priprava je ena ključnih elementov mentorskega dela oz. natančneje izvajanja učne pomoči. Učna priprava ima tako pomembno vlogo pri sami izvedbi ure kot pri osebni in strokovni rasti posameznika, ki proces izvaja.

Prvi stik oz. prva ura z učencem ali učenko je bistvenega pomena za vzpostavitev sproščenega odnosa. Seveda, tekom preteklih opravljanj mentorskega dela lahko opazimo določene spodrsaljaje, tako rekoč »neidealne« prve ure. Zato v izogib temu nekaj idej:

- Vzamemo si čas za predstavitev učenca in mentorja.
- Vodimo sproščen pogovor, ugotavljamo interese, šibka in močna področja.
- Jasno predstavimo namen in potek mentorskega dela.
- V primeru večje skupine učencev namenimo relativno enako mero pozornosti vsem.

Učna ura nikoli ne more biti tako načrtovana, da pripelje do vseh načrtovanih ciljev, moč učitelja je vedno omejena (Ryen, 2020). Učna priprava je odvisna od več dejavnikov: od samega učenca, od vsebine in njene zahtevnosti ter od mentorja samega. Poleg tega na samo pripravo vpliva tudi čas – tako mentorjev čas kot čas, ki je predviden za izvajanje učne pomoči na tedenski ravni.

Tako se lahko na vsaki uri dogajajo določeni odkloni od priprave ali pa preprosto popolnoma drugačno delo in vsebina, kot je bilo predvideno. V teh primerih je pomembno, da se prilagodimo in odzovemo na učenčevo željo. Lahko pa tudi ponovno uporabimo dele priprav preteklih ur, še boljše pa je, da imamo vedno pri roki nekaj vaj, iger ipd. Včasih se preprosto zgodi, da se z učencem dogovoriš za izvajanje

učne pomoči npr. pri matematiki in ti na naslednjem srečanju prinese samo zvezke geografije, ker mora dokončati predstavitev do naslednjega dne, ali kot zapiše ena od mentoric:

*Na učne ure [se] nisem mogla najbolj pripravljati, sem pa včasih na podlagi prejšnje ure lahko sklepala na naslednjo uro. A moram povedati, da me je učenka naslednjo uro potem spet prese-netila s čim novim.*

Kljub temu so učne priprave smiselne, saj nam prilagajanje precej olajšajo (jih uporabimo kasneje, povečajo možnosti za našo iznajdljivost). Še bolj pomembna funkcija priprave pa je refleksija lastnega dela in uspeha ter napredka učenca. Oboje je opora mentorju prostovoljcu/ki, ki se sooča z negotovimi situacijami in s pomisleki.

## II. Soočanje s strahovi

*»Večina /.../ strahov in dilem se je razblinila že prvo uro.«*

*»Večjezični otroci se med seboj razlikujejo. Pridobivanje učnega jezika, ki ni otrokov prvi ali materni jezik, ima svoje zakonitosti in ne poteka tako hitro, kot pričakuje okolje.« (Knaflič 2016, str. 107) K temu citatu se je treba vedno znova vračati, tudi takrat, ko se soočamo s pomisleki in morebitnimi strahovi o učenčevem poznavanju jezika, z našo strokovno usposobljenostjo, bodisi pri poučevanju slovenščine kot drugega jezika bodisi pri poučevanju snovi drugih predmetov. Navsezadnje se je treba zavedati dometa, ki ga ima mentorsko delo. »Otrokom in mladostnikom je vseč, da učenje učnega jezika poteka delno med poukom in delno kot usvajanje jezika v naravnem, sproščenem pogovornem okolju.«*

(Knaflič 2016, str. 114) Prava vrednost mentorskega dela je v oblikovanju odnosa, razvijanju socialnih, učnih in drugih veščin učenca oz. učenke. V pomoč za soočanje z neizogibnimi pomisleki in strahovi zato navajamo nekaj citatov študentov, ki so v preteklosti izvajali tovrstno učno pomoč oz. mentorstvo:

### SE BOVA SPLOH RAZUMELA?

*Preden sem spoznala svojo učenko, sem se najbolj bala, kako bo glede jezika, kako se bova sporazumeli, če slovenščine ne bo dovolj znala. A tekom ure sem spoznala, da se je punca v dveh mesecih naučila že zelo veliko, brez problema se lahko vsaj osnovno sporazumeva v slovenščini.*

*Zdaj, ko je za menoj že nekaj mesecev izvajanja učne pomoči v omenjeni osnovni šoli, sta zaskrbljenost in strah, ki sta bila prisotna pri meni ob samem začetku izvajanja dejavnosti, minila.*

### JOJ, ZNANJE MATEMATIKE NI RAVNO MOJE MOČNO PODROČJE, KAJ ČE BO ŽELEL, DA MU RAZLOŽIM NEKAJ, ČESAR NE ZNAM?

*Včasih je to kar velik izziv, saj se nekaterih snovi devetošolske matematike slabo spomnim. Menim, da je to en od razlogov, da sem postala bolj suverena, saj mi ni več nerodno reči, da ne znam.*

*Poučevanje oz. učna pomoč angleščine mi je sprva predstavljalo velik izziv, saj angleščina in tuji jeziki tudi pri meni niso ravno močno področje. Kljub preteklim prostovoljskim izkušnjam je bila to moja prva izkušnja učne pomoči, kar mi je predstavljalo še dodaten izziv.*



## LE KAKO BOM VZPOSTAVILA ODNOS?

*Skrbelo me je tudi, kako bom 'izpeljala' pogovor in vzpostavila odnos z njimi. Na koncu sem bila zelo zadovoljna, saj je bilo srečanje mnogo bolj sproščeno, kot sem si predstavljala, in občutek sem imela, da z učenkama ne bo težko imeti dobrega odnosa.*

*Zdaj, ko nekaj mesecev opravljam prostovoljstvo, sem vesela, da sem se odločila za to. Vsi strahovi, ki so mi na začetku to odločitev postavljali pod vprašaj, so bili brez pomena, ker so se stvari odvile povsem drugače, kot sem si pred začetkom predstavljala.*

*Imela sem nekaj pomislekov glede števila učencev, s katerimi bom sodelovala. /.../ Strah me je bilo, da ne bom uspela imeti nadzora nad tremi učenci. Izkazalo se je, da je bil strah nepotreben, saj smo lahko brez težav sodelovali.*

## SEM DOVOLJ PRIPRAVLJEN/A? KOLIKO JE RAVNO PRAV?

*Načrtovanje učne ure je bilo nekoliko težje, saj smo se o tem, kaj bomo delali med učno uro, z učenci dogovorili sproti na začetku ure, zato priprave ni bilo mogoče delati vnaprej, temveč šele po koncu ure. Tako so mi učenci vsakokrat povedali, kaj bi tisti dan najraje delali oziroma, kaj bi jim takrat najbolj koristilo.*

Kot je razvidno iz zgornjih citatov, je težko biti pripravljen na vse. Sprva nam je v oporo predvsem priprava, sčasoma, s pridobivanjem vedno več izkušenj, pa postanemo mentorji tudi iznajdljivejši. Tudi spontanost ima svoje prednosti, omogoča nam, da se bolj prilagajamo tudi učenčevim potrebam, hkrati pa prispeva k večji sproščenosti in medsebojnemu zaupanju. Biti pripravljen, a vse obrniti na glavo, če je treba – bi lahko bil moto dotedanjega mentorskega dela na tem področju. Prilagodljivost,

senzibilnost in odzivanje na specifičnost situacije – vse to vodi v neke vrste varno prožnost, ki je več ali manj nuja, tako za ustrezno delovanje kot za ustrezen in zdrav individualni napredek.

### KAKO SE TOREJ SOOČATI S STRAHOVI?

Ker pa več glav več ve, se je pri večjih dilemah in skrbah smiselno obrniti na strokovne delavce in delavke na šoli, na učitelje oz. učiteljice, na študijskega mentorja in na svoje študijske kolege – vsi ti lahko podajo »pogled od zunaj« in ti potencialno svetujejo z drugega zornega kota, kar lahko včasih predstavlja izjemno razbremenitev.

Pogovoru o dilemah in strahovih so namenjena tudi občasna evalvacijska srečanja s študijskim mentorjem in koordinatorjem učne pomoči, na katerih se izmenjujejo izkušnje, razrešujejo dileme in izražajo strahovi in druga čustva, s katerimi se srečamo.

## III. Občutki (ne)uspeha

Smo kot mentorji prostovoljci odgovorni za doseganje nizkih rezultatov učenca oz. učenke? Smo predelali premalo snovi? Bi morali biti bolj zahtevni do učenca?

*Oba sta bila ocenjena negativno. Na tej točki sem čutila neko odgovornost za njuno neznanje, saj smo prejšnje srečanje igrali igrice, namesto da bi utrjevali matematično snov, hkrati pa sem bila na nek način jezna, da mi kljub spraševanju za preizkus znanja nista povedala.*

*Poleg tega pa sem spoznala, da učna pomoč ni vedno zelo uspešna, čeprav se jaz trudim in vložim svojo energijo in čas za pripravo in izvajanje učne pomoči, je še vseeno veliko odvisno od učenke same.*

*Nisem tako zadovoljna sama s seboj. Učenec je še vedno zadržan in zaprt sam vase. Zdi se mi, da nima motivacije in želje, da bi se pogovarjala. Mislim, da mu je nujno, da narediva samo tisto, kar je za šolo, za kaj dodatnega pa nima interesa.*

Na ramena si ne smemo zadati celotne odgovornosti za učenčev morebitni učni neuspeh. Uspeh ali neuspeh učenca je odvisen od spleta več dejavnikov, na katere sami nimamo vpliva. Toda v prvi vrsti nosijo odgovornost sama institucija in strokovni delavci, ki morajo ustvariti pogoje za učno napredovanje učencev. Kar lahko storimo sami, je, da oblikujemo varen, spoštljiv in sproščen odnos z učencem ter mu skušamo omogočiti čim lažje soočanje z učno vsebino, mu nudimo pomoč pri učenju jezika, vključevanju v šolo in skupnost. Kot pa je zapisala ena od študentk, moramo »ozaveščati tudi svojo vlogo in paziti, da ne postanem[o] preveč zaščitnišk[i] in prijateljsk[o] razpoloženi«. Če tu zapišemo, da je treba vzdrževati neko »pravo mero«, s tem ne bomo dovolj konkretni, toda preprosto so si situacije in sami učenci med seboj preveč različni, da bi bilo mogoče podati konkretnejše navodilo.

#### **IV. Ko zaznamo velike vrzeli v znanju**

Če opazimo, da je težava globlja, se obrnemo na učitelja, ki učenca poučuje, ali na koordinatorja prakse na šoli in mu razložimo svoja opažanja. Sami večjih vrzeli znanja (ali celo učnih težav) v eni uri na teden, tudi v dveh, ne bomo odpravili, smo pa učitelju lahko pri tem v pomoč. Smiselno je, da smo pri tem usklajeni in da nas učitelj usmeri v pomembnejše vidike učne snovi. Naša prizadevanja morda ne bodo obrodila sadov. V teh primerih se obrnemo na študijskega mentorja, ki po presoji lahko na sporne prakse (kot na primer zanemarjanje potreb učenca priseljenca) ali večje težave opozori vodstvo šole ali svetovalno službo.

## V. Osebnostna in profesionalna rast mentorja

Mentorji poročajo, da so se ob nudenju učne pomoči spreminjali tudi sami in da so se ob tem tudi veliko naučili.

*Za zaključek lahko rečem, da je bilo sodelovanje v projektu za zdaj zame zelo prijetna izkušnja. Imela sem možnost dela z učenci priseljenci, kar pozitivno vpliva na moj osebni strokovni razvoj. /.../ Nobena knjiga in literatura ti ne more dati tega, kar ti da neposreden stik s samo situacijo.*

*Naučila sem se potrpežljivosti, prilagajanja dela posamezniku, tudi nekaj bosanskih besed.*

*Opazila sem, da sem začela drugače poslušati, bolj opazujem tudi, kaj poleg besed sporoča telesna govorica. /.../ Najzanimivejše in verjetno najtežje, zaradi pomankanja znanja in izkušenj, mi je bilo opazovanje njihovega obnašanja in znanja ter kako se spreminjata. Zelo pomembna kompetenca, ki sem jo razvila, je potrpežljivost. /.../ Najslabše je, da se razjeziš. Treba se je potruditi ponoviti snov na različne načine večkrat, /.../ saj smo si različni in vsak razmišlja drugače in se drugače uči. /.../ Iz te izkušnje sem se naučila, da so zelo pomembni stik, poslušanje, opazovanje, potrpežljivost in prijaznost.*

Mentorji so izvajanje učne pomoči označili kot izziv, kjer so razvijali oz. razvili potrpežljivost, prilagodljivost ter prožnosti. Spoznali so pomen načrtovanja in refleksije lastnega dela, učenja iz lastnih napak. Naučili so se učence boljše oz. drugače poslušati in opazovati. Izpostavljajo tako pomembnost prijaznosti kot tudi vzpostavljanja

varnega odnosa. Navsezadnje pa svojo izkušnjo vsi označujejo kot prijetno in pozitivno. Nemalokrat so zapisali tudi, da so se od svojih varovancev naučili več, kot so naučili učence, in da so kot osebe ob njih (z)rasli.



- Bayer, A., Baldwin Grossman, J. (2013). *School-Based Mentoring Programs: Using Volunteers to Improve the Academic Outcomes of Underserved Students*. Swarthmore: Swarthmore College.
- Crawford (2002). Bilingual Education in the United States: A window on the Latvian situation, *Intercultural Education*, 13, št. 4, str. 375–389.
- Knaflič, L. (2016). Učitelj ter dvo- in večjezičnost učencev. *Sodobna pedagogika*, 67, št. 2, str. 104–117.
- Marentič Požarnik, B. (2020). *Psihologija učenja in pouka: od poučevanja k pouku*. Ljubljana: DZS, str. 200–206.
- Rahmayanti, P., Saraswati, P. A. in Bhuana, G. P. (2019). The use of ice breaker to improve students' motivation in learning English at the tenth grade students of SMK YPKKP. *Project: Professional Journal of English Education*, 2, št. 5, str. 594–600.
- Ryen, E. (2020). Klafki's critical-constructive Didaktik and the epistemology of critical thinking. *Journal of Curriculum Studies*, 52, št. 2, str. 214–229.
- The Hamilton Fish Institute on School and Community Violence & The National Mentoring Center at Northwest Regional Educational Laboratory. (2007). *The ABCs of School-Based Mentoring*. Washington.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Zorman, B. (2016). Izkušnje in priložnosti medkulturnega mentorstva. *Sodobna pedagogika*, 67, št. 2, str. 64–82.

**NASLOV:** Šolsko medkulturno mentorstvo

**PODNASLOV:** *Priročnik za izvajanje učne pomoči učencem priseljencem*

**UREDNIKA PUBLIKACIJE:** Klara Skubic Ermenc

**AVTORJI IN AVTORICE PRIROČNIKA:** Amanda Černoša, Andraž Fink, Nika Kralj, Tinkara Majcen, Maja Trušnovc, Klara Skubic Ermenc

**LEKTURA:** Špelca Mrvar

**OBLIKOVANJE IN PRELOM:** Žiga Valetič

**FOTOGRAFIJE:** DepositPhotos

**ZALOŽILA:** Založba Univerze v Ljubljani

**ZA ZALOŽBO:** Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

**IZDALA:** Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

**ZA IZDAJATELJA:** Mojca Schlamberger Brezar, dekanja Filozofske fakultete

Ljubljana, 2023

Tisk: Birografika Bori, d. o. o.

Prva izdaja.

**NAKLADA:** 150 izvodov

Publikacija je brezplačna.

Prva e-izdaja. Publikacija je v digitalni obliki prosto

dostopna na <https://ebooks.uni-lj.si/zalozbaul/>

DOI: 10.4312/9789612972189

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili

v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

Tiskana knjiga

COBISS.SI-ID=174067459

ISBN 978-961-297-219-6

E-knjiga

COBISS.SI-ID= 173923075

ISBN 978-961-297-218-9 (PDF)